

16: Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. Київ. 2012. Вип. 18 (28). 179 с.

4. Гарькавець С. Координати психологічного виміру фасилітативної компетентності педагога. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84593283.pdf> (дата звернення 13.10.2022).

5. Волкова Л. Формування фасилітативності – інтегративної професійно-особистісної якості майбутніх вчителів засобами тренінгу. URL: <http://academy.ks.ua/wp-content/uploads/2014/05/57.pdf>. (дата звернення 13.10.2022).

6. Позиція «фасилітатор». stud.com.ua URL: https://stud.com.ua/24129/pedagogika/pozitsiya_fasilitator (дата звернення 13.10.2022).

7. Парципативні процеси: планування, фасилітація і модерація заходів. Рекомендації для використання, Київ, 2019. 90 с.

8. Капська А. Соціальна робота. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2005. 300 с.

Іванів Р.Є.
магістрантки групи змСП-21
факультету педагогіки і психології
ТНПУ імені В.Гнатюка

Петришин Л.Й, д. п. н., професор кафедри
соціальної роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ООП У ЗОШ

Актуальність теми дослідження. В Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами. Така ситуація провокує розроблення та реалізацію інноваційних підходів в освітньому просторі України, спрямованих на

більш ефективно включення людей з інвалідністю в навчальне середовище і в громадське життя суспільства, рівний доступ до отримання якісної освіти. Таким чином, соціальний супровід таких дітей – це вирішення цілого комплексу проблем, пов'язаних з допомогою дитині: з її виживанням, лікуванням, освітою, соціальною адаптацією та інтеграцією в суспільстві. У процесі взаємодії школи та дітей з ООП важливо врахувати інтереси та проблеми які постають перед ними. На сьогоднішній день таке поняття як соціальний супровід не є достатньо вивченим, а особливо в нових положеннях НУШ.

Метою статті є характеристика особливостей супроводу дітей з ООП. Даною проблемою в ЗОШ є зростання кількості учнів з ООП. На сьогоднішній день дає можливість не відокремлювати таких учнів від інших. Якщо звернемось до словників, то виявимо, що «супровід» означає йти поруч з людиною, що йде вперед долаючи труднощі. Як правило, воно використовується по відношенню до людини, якій потрібна допомога, підтримка в подоланні труднощів проблем в процесі самореалізації, досягненні життєво важливих цілей [4, с. 88].

Науковці розглядають соціальний супровід як комплекс заходів, що передбачає оцінку потреб отримувача послуги, визначення шляхів вирішення основних проблем, навчання та розвиток навичок, спрямованих на подолання чи мінімізацію складних життєвих обставин, регулярні зустрічі чи відвідування отримувача послуги з метою моніторингу виконання поставлених завдань, сприяння у отриманні інших послуг [3, с. 96].

Відповідно Закону України «Про соціальні послуги» забезпечується надання базових соціальних послуг спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах [2, с. 1].

Виклад основного матеріалу. Соціально-педагогічний супровід розвитку учня з інвалідністю та супровід його навчання в умовах інклюзивної освіти – одна з актуальних проблем освітньої інтеграції. На сьогодні цей процес знаходиться в стадії розроблення і

характеризується відсутністю чітких, зрозумілих фахівцям механізмів, які дають змогу ефективно вирішити питання з включення учнів з інвалідністю в освітнє середовище та потребою їх повноцінної інтеграції в закладах освіти. Водночас здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей з інвалідністю виступає як ключова умова успішної реалізації інклюзивної освіти [7, с. 145].

Аналіз літератури (О. Безпалько) дає змогу нам констатувати у другій половині ХХ ст. починається новий етап формування ставлення до людей з функціональними обмеженнями. Такі люди розглядаються незалежно від своєї дієздатності та корисності для суспільства як об'єкти соціальної підтримки що потребують спеціальних умов для реалізації своїх можливостей та максимальної інтеграції в суспільстві. Зростання кількості дітей з обмеженими функціональними можливостями все більше актуалізує необхідність упровадження в практику соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю підтримки осіб з обмеженою дієздатністю [1, с. 125].

Для надання дітям з особливими освітніми потребами допомоги у адаптації до умов інклюзивної школи соціальний педагог закладу здійснює соціальний супровід таких дітей. Проте, питання соціального супроводу дітей знаходиться на перетині функцій багатьох спеціалістів, а тому не можуть бути віднесені до сфери професійної діяльності виключно одного з них.

Завдання соціального супроводу, а також обов'язки та повноваження педагогічних працівників інклюзивного навчального закладу визначаються низкою документів, затверджених Міністерством освіти і науки України [6].

Яку ж функцію виконує соціальний педагог в навчальних закладах з дітьми ООП. На основі спостережень та досліджень соціальний педагог прогнозує посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості дитини; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості (прогностична функція соціального педагога [7, с. 120].

Соціальні педагоги знають, що соціальну адаптацію дітей можуть утруднювати різноманітні нервово-психічні захворювання, відхилення, а також акцентуації. Такими є різноманітні фізичні недоліки, порушення мовлення, зовнішня непривабливість, недоліки конституційно-соматичного характеру, які можуть негативно проявляти себе через міжособистісні стосунки дитини в оточенні однолітків. Для забезпечення створення доброзичливих стосунків в класному колективі, де навчається дитина, соціальні педагоги впроваджують такі просвітницькі програми: «Формування позитивного мислення учня», «Розвиток самопізнання та соціалізація підлітка як запорука життєвої ситуації успіху», «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція», «Розвиток життєвих навичок старшокласників», «Дорослішай на здоров'я». Адаптація та соціалізація дітей з особливими освітніми потребами в суспільстві здійснюється через залучення їх до просвітницької програми «Медіація однолітків», тренінгових занять, лекторіїв, виступів на класних та загальношкільних заходах, індивідуальної роботи тощо [4, с. 25].

Соціальний педагог роз'яснює дітям доцільність дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в шкільному середовищі (профілактична функція соціального педагога).

Окрім того соціальний педагог надає соціальні послуги, які повинні бути спрямовані на задоволення соціальних потреб дітей; здійснює соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, проводить роботу, спрямовану на відновлення фізичного стану дітей та їхніх соціальних функцій, сприяє розвитку дітей з обмеженими можливостями, поліпшенню їхнього психоемоційного стану (соціально-перетворювальна функція соціального педагога); забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей (захисна функція соціального педагога [3, с. 146].

При цьому зауважити що соціально-педагогічний супровід повинен базуватися на створенні сприятливих умов для взаємодії учня з соціальним середовищем з метою попередження виникнення або усунення вже існуючих дестабілізуючих факторів та формування стійкості до ситуацій дезадаптації.

Для того, щоб діяльність соціального педагога ґрунтувалася на співпраці, розумінні потрібно дотримуватися таких алгоритмів:

1. Ознайомлення з особовою справою дитини, історією та особливістю протікання захворювання, співбесіду з представником психолого-медико-педагогічної консультації;

2. Бесіду з дитиною та її батьками, метою визначення рівня можливостей дитини (самообслуговування, спілкування, пізнавальних можливостей, самоконтролю поведінки, емоційно-вольової сфери тощо);

3. Оцінку освітнього середовища, визначення щодо його відповідності до потреб і можливостей дитини. Психолог надає пропозицію щодо здійснення організаційних, функціональних, методичних змін.

4. Вивчення індивідуальних особливостей та психічного розвитку дитини.

5. Проведення психолого-педагогічного консилиуму з метою розробки індивідуальної програми розвитку.

6. Проведення зустрічі з батьками і учнями класу (школи), педагогами з метою формування їх психологічної готовності до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

7. Проведення психокорекційної роботи з метою розвитку потенційних можливостей дитини та відповідного формування особистості.

8. Відстеження соціально-психологічного клімату в колективі та статусу дитини в групі.

9. Сприяння соціальній інтеграції дитини: залучення в позакласну і позашкільну діяльність.

10. Моніторинг рівня адаптованості й інтегрованості учня, адаптація відповідних індивідуальних програм, планів [4, с. 24].

Весь спектр в Організаційно-методична діяльність соціального педагога передбачає участь в методичних семінарах-практикумах, конференціях з проблем виховання і соціалізації дітей та підлітків, накопичення банку даних результатів педагогічних досліджень, виступ на педагогічних радах, підбір спеціальної методичної літератури.

Висновок. Діти з ООП є особливою категорією, які потребують комплексної допомоги і особливий супровід соціального педагога . Особливості діяльності соціального педагога в загальноосвітньому закладі різнопланова, спрямована на створення сприятливих умов успішної соціалізації та адаптації учнів з ООП. Перспективою соціально-педагогічної діяльності є реалізація потенціалу соціальної педагогіки при формуванні у окремої особистості або групи людей соціальності, що розглядається як широкий діапазон соціально значущих якостей особистості.

Список використаних джерел:

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навчальний посібник . Київ: Центр учбової літератури, 2009. 208 с.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 18, С.73.

3. Гончар І. Г. Психологічний супровід інклюзивної . Одеса: *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка, 2019. (Психолого-педагогічний супровід дітей з інвалідністю в умовах інклюзивної освіти).* Том 2. С.144-148.

4. Білодіда І. К. Словник української мови . Київ: Наукова думка, 1980. 849 с.

5. Обухівська А. Г. Психологічний супровід інклюзивної. Київ: метод. рек, 2017. 92 с.

6. Петришин Л. Й. Особливості соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання / Л. Й. Петришин // *Розвиток професійної майстерності педагога. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (Тернопіль, 11-12 квітня, 2019 р.)*. Тернопіль, Вектор. 2019. С.64-66.

7. Романовської Д. З. Психологічний та соціально-педагогічний супровід навчання і виховання «особливої дитини». Чернівці: Технодрук, 2009. 196 с.

Іськів В. В.
магістранта групи МСП-17
факультету педагогіки і психології
ТНПУ ім. В. Гнатюка

Петришин Л.Й., д. п. н., професор кафедри
соціальної роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності ТНПУ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

Актуальність теми дослідження. Трудова міграція як соціальне явище об'єктивно впливає на розвиток соціально-економічних та суспільно-політичних відносин у країні. Поряд із позитивними моментами цього процесу (матеріальне забезпечення родин, можливість професійного зростання, діалог культур тощо) з'являється низка негативних явищ, які, в першу чергу, позначаються на родині та дітях.

Від'їзд батьків за кордон на заробітки стає причиною функціонування сім'ї, призводить до складних наслідків у розвитку дітей: вони нерідко залишаються бездоглядними, соціально незахищеними, виникають проблеми психологічного і педагогічного характеру. У зв'язку з цим постає необхідність активізації діяльності соціальних інститутів щодо створення умов для повноцінного розвитку дітей трудових мігрантів, здійснення розробки та